

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา

AUTHENTIC LEARNING ACTIVITY IN PHRAPARIYATTIDHAM SCHOOL

GENERAL BUDDHIST EDUCATION

¹พระสมุห์สิทธิพงษ์ สุทสฺสโน (ภักดี) และ ²พูลศักดิ์ หอมสมบัติ

¹PhraSamu Sitthiphong Suthatsano (Phakdi) and ²Poolsak Homsombat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

fkf6194@gmail.com

Received: September 24, 2023; **Revised:** November 25, 2023; **Accepted:** December 27, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดและแนวการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่จะทำให้ นักเรียนได้ผสมผสานทั้งองค์ความรู้ด้านวิชาการและทักษะในการปฏิบัติเข้าด้วยกัน โดยการจัดการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ การเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความชัดเจนเหมาะสมกับผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การเรียนรู้ตามสภาพจริงมีวิธีการที่สำคัญ 3 วิธี ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

¹ นักวิชาการอิสระ วัดเขมาภิรตาราม จังหวัดอำนาจเจริญ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

Abstract

The objective of this article is to present the concept and approach of Authentic learning activity in Phrapariyattidham school general Buddhist education. Authentic learning is the learning process that helps student integrate knowledge and skills into nursing practice. The format of learning management is vital to promote the learners to cultivate their entire capacities. The lucid and appropriate pattern of learning management helps learners acquire their learning and cultivate the self-development. There are three main methods of authentic learning including project-based learning management, historical learning management and simulated learning management.

Keywords : Authentic learning activity, Phrapariyattidham school general Buddhist education

บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้พระภิกษุสามเณร เป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องถ่องแท้ ปลูกฝังความศรัทธา มั่นคงต่อพระพุทธศาสนา น้อมนำหลักธรรมและพระวินัยไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิต เกิดปัญญา สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยเผยแผ่ ปกป้อง รักษาพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและส่งเสริมสันติสุขแก่สังคมไทยและสังคมโลกสืบไป (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทย กระแสการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้า ด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การคมนาคม การรับส่งข้อมูล และวิทยาการต่าง ๆ การแพร่ขยายของวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมถึงการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจและการค้าระดับโลกในระบบการค้าเสรี จากการที่ประเทศพัฒนามีปัจจัยพื้นฐานด้านต่าง ๆ ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่จะรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจความสามารถที่จะแข่งขันในตลาดโลก ความสามารถที่จะรับ

ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะของฝีมือแรงงานหรือการเตรียมคนให้มีคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ล้วนแต่ส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นในสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะต้องใช้ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับกันว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือวิธีการที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถ และความต้องการของตนเอง ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ แนวคิดการจัดการศึกษามีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะเฉพาะดังกล่าวได้ การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อีกลักษณะหนึ่งในหลายลักษณะ โดยนักการศึกษาได้ตระหนักว่านวัตกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านมาไม่สามารถพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอน หรือแม้แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ จึงมีการปฏิรูปการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยมุ่งเป้าหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามสภาพจริง กล่าวคือ เป็นผลสัมฤทธิ์ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน โดยได้กำหนดข้อบ่งชี้ของผลสัมฤทธิ์ตามสภาพจริง (Authentic achievement) คือ ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ที่มีความหมาย ผู้เรียนเป็นผู้ใช้วิธีการสืบสอบในเนื้อหาวิชา เพื่อสร้างความหมายและผู้เรียนจะต้องมีเป้าหมายในการทำงานที่แสดงถึงสมรรถนะที่มีคุณค่าหรือมีความหมายที่บ่งบอกในความสำเร็จของการเรียน การจัดการเรียนการสอนนี้สอดคล้องกับหลายการศึกษาที่นำแนวคิดการบูรณาการบริการวิชาการกับการเรียนการสอนมาใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งสมรรถนะของผู้เรียนในด้านต่างๆ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ที่ได้จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรตามบารมีของพระองค์ที่มีเป้าหมายเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ควบคู่ไปกับวิชาสามัญตามหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) 8 กลุ่มสาระ คือ 1.ภาษาไทย 2.คณิตศาสตร์ 3.วิทยาศาสตร์ 4.สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5.สุขศึกษาและพลศึกษา 6.ศิลปะ 7.งานอาชีพและเทคโนโลยี 8.ภาษาต่างประเทศ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอการเรียนรู้อตามสภาพจริงของนักเรียนโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นประสบการณ์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่มุ่งเน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนได้สัมผัสความจริงในสภาพจริง

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) เป็นมุมมองการปฏิรูปในการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีความหมายโดยผู้เรียนจะต้องใช้การสืบสอบในการสร้างและแลกเปลี่ยนความหมายเพื่อสร้างความรู้ และงานจากความสำเร็จของผู้เรียนย่อมมีคุณค่าแก่สถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงจึงต้องมีการเชื่อมโยงเนื้อที่เรียนกับโลกแห่งความเป็นจริงเพื่อช่วยผู้เรียนสามารถมองเห็นและเข้าใจสิ่งที่กำลังเรียนรู้นั้นๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นการเรียนการสอนที่มีความหมายช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ในเนื้อหาวิชาและใช้การคิดเชื่อมโยงประสบการณ์และการเรียนรู้ได้ด้วยกัน

หลักการแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงดังที่กล่าวมาแล้วเบื้องต้น โดยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งมีหลักการที่สำคัญต่อการเรียนการสอนตามสภาพจริง ดังนี้

1. หลักการการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

หลักการการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง Newmann et al. (1995) ได้เสนอหลักการของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงไว้ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1) การสร้างความหมายและความรู้ (Construction of Knowledge) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้จัดระบบ ตีความและวิเคราะห์ข้อมูลแทนการทำซ้ำหรือลอกเรียนตัวความรู้จากหนังสือ หรือการจดบันทึกในห้องเรียน ผู้เรียนไม่ได้ใช้เพียงแค่กระบวนการรวบรวมข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ต้องใช้กระบวนการต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถเหมือนกับที่บุคคลหลายๆ สาขาอาชีพต้องใช้ในการสร้างหรือการผลิตความรู้ความสามารถที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะแสดงออกมาในรูปของการเขียนและการพูด การอภิปรายรายการสร้างและซ่อมสิ่งของที่ได้ผลิตออกมา เช่น เฟอร์นิเจอร์ อาคาร วิดีโอและในด้านการแสดงความสามารถต่อผู้ชมหรือผู้ฟัง เช่น ดนตรี กีฬา การแสดง เป็นต้น

ดังนั้น จุดเน้นของการสร้างความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงนั้นอยู่บนพื้นฐานแนวคิด โดยการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับข้อมูลใหม่เพียงแต่แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงยังขยายเพิ่มเติมไปมากกว่าการนำเอาความรู้ และการลอกเลียนความรู้ที่สร้างโดยตนเองหรือคนอื่น การสร้างความรู้ตามสภาพจริงเกี่ยวข้องกับการนำไปใช้การจักระทำการตีความหรือการวิเคราะห์ความรู้เดิมเพื่อแก้ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการทำซ้ำจากความรู้เดิม

2) การให้การสืบสอบทางวิชาการ (Disciplined Inquiry) หมายถึง การที่ผู้เรียนสร้างความหมายด้วยตนเองโดยการนำความรู้ที่มีอยู่ในหลายๆสาขามาพัฒนาเป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากกว่าการรู้เพียงผิวเผินโดยแสดงออกในรูปแบบการสื่อสารที่ผ่านการกลั่นกรอง เช่น การ

เขียนบทความ การอภิปรายในหัวข้อต่างๆ แทนการทำเครื่องหมายลงในช่องว่างหรือการเติมคำลงในช่องว่างในแบบทดสอบทั่วไป

การสืบสอบทางวิชาการ เป็นการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้อย่างลึกซึ้ง และใช้กระบวนการในการสืบสอบหาความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

(1) **การอยู่บนฐานความรู้เดิม** ความสำเร็จตามสภาพจริงต้องสร้างขึ้นมาจากความรู้เดิมที่สะสมมา เช่น ข้อมูล คำศัพท์ ความคิดรวบยอด ทฤษฎี ระเบียบปฏิบัติสำหรับการกระทำและการสืบสอบ

(2) **ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง** เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยให้พัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อสิ่งที่เรียน หรือปัญหามากกว่าการศึกษาหาความรู้เพียงผิวเผิน ความเข้าใจที่ลึกซึ้งไม่ใช่การศึกษาหัวข้ออย่างกว้างๆ แต่เป็นการทำความเข้าใจต่อประเด็นที่ซับซ้อนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้ศึกษา ทดสอบและสร้างความสัมพันธ์ของความรู้แต่ละส่วนจะให้ความกระจ่างเกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นได้

(3) **การติดต่อสื่อสารที่ซับซ้อน** เป็นลักษณะของการติดต่อสื่อสารที่นักวิทยาศาสตร์ ศิลปิน นักเขียนบทความ นักออกแบบ วิศวกรและผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จอื่นๆ จะต้องใช้เป็นรูปแบบที่ซับซ้อนของการติดต่อสื่อสารทั้งการทำงานและการแสดงข้อสรุปภาษาที่ใช้ (คำศัพท์ สัญลักษณ์และอุปกรณ์โสต) ประกอบไปด้วยคุณภาพ ความนุ่มนวล ความประณีตในรายละเอียด และความต่อเนื่องประสานกันเพื่อขยายคำ อธิบายและข้อพิจารณา ซึ่งจะตรงกันข้ามกับการติดต่อสื่อสารในโรงเรียนที่ต้องการเพียงแค่ว่าตอบสั้นๆ เช่น ถูกหรือผิด ข้อสอบแบบเลือกตอบ การเติมคำในช่องว่างหรือประโยคสั้นๆ

3) **การใช้คุณค่านอกเหนือจากห้องเรียน (Value beyond school)** หมายถึงนักเรียนมีเป้าหมายในการทำงานโดยมีค่านิยมหรือความหมายที่นอกเหนือไปจากความสำเร็จภายในโรงเรียน ผู้เรียนสร้างงานหรือแก้ปัญหาที่มีความหมายในโลกแห่งความเป็นจริงหรือมีการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ในโรงเรียนกับปัญหาชุมชนหรือประสบการณ์ส่วนตัวทำให้คุณค่านอกเหนือโรงเรียนถือเอาประโยชน์เป็นหลักซึ่งต่างจากการใช้เอกสารเพื่อวัดความสามารถของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะหลักการการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะหลักการการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ตามสภาพจริงนั้นควรเป็นการเรียนที่ไม่แยกออกจากบริบท (Context) เป็นการเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามสภาพและบริบทจริง ไม่ดึงเอาเรื่องนั้นออกจากบริบทที่เป็นอยู่ ทิศนา แคมมณี ได้ข้อเสนอแนะหลักการการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงไว้ 4 ประการ (ทิศนา แคมมณี, 2545) ดังนี้ คือ

1) การเรียนรู้โดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อม ซึ่งการเรียนรู้เรื่องใดก็ตามย่อมมีความสัมพันธ์กับบริบทของเรื่องนั้นๆ ดังนั้นการเรียนรู้โดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมเป็นการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความเป็นจริง ผู้เรียนจึงสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ ไปใช้ในชีวิต ประจำวันได้

2) การเรียนรู้จากสภาพจริง ปัญหาจริง ในโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งเป็นสภาพปัญหาที่ทุกคนจะต้องเผชิญ ดังนั้นการให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสภาพการณ์จริง ปัญหาจริง จึงเป็นโอกาสที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความจริง

3) การเรียนรู้ที่มีความหมาย การเรียนรู้ความเป็นจริง จากของจริง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนเพราะสามารถนำไปใช้ได้ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้

4) การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและแก้ปัญหา การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้สอนจึงควรมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากคิดอยากทดลอง อยากปฏิบัติจากบริบทที่เป็นจริงหรือเสมือนจริง โดยให้ผู้เรียนได้สร้างความหมาย ความรู้จากการจัดระบบ การตีความ และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง แทนการทำซ้ำหรือลอกเลียนผู้อื่นโดยใช้การสืบสอบทางวิชาการที่หลากหลายสาขาและกว้างขวางเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากกว่าการมีความรู้เพียงผิวเผิน แล้วให้ผู้เรียนได้นำมา สิ่งที่เขาได้มาถ่ายทอดในรูปแบบต่างๆ และสุดท้ายผู้เรียนต้องได้ใช้องค์ความรู้ที่ได้ ไปสร้างงานหรือแก้ปัญหา ที่มีความหมายต่อชีวิตเขาในโลกแห่งความเป็นจริงต่อไป

3. ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงนั้น Newmann et al. (1995) ได้นำเสนอข้อควรคำนึงในการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงไปใช้ให้มีประสิทธิภาพไว้ 5 ประการ ดังนี้

1) ผู้สอนต้องคุ้นเคยกับการยอมรับและใช้ความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งการ ดุดซึ่มข้อมูลใหม่ของผู้เรียนขึ้นอยู่กับว่าข้อมูลนั้นช่วยให้อธิบายหรือขยายประสบการณ์เดิมของตนเองอย่างมีความหมายได้มากเพียงใด

2) ผู้สอนต้องตระหนักว่าผู้เรียนเป็นนักคิดที่ซับซ้อนที่พยายามสร้างความหมายของโลก ผู้สอนจะต้องเน้นในการสร้างโอกาสสำหรับการคิดระดับสูงและความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากกว่าการเรียนรู้แบบธรรมดาและการได้ความรู้อย่างกว้างๆ มากกว่าเพียงผิวเผิน

3) ให้โอกาสผู้เรียนในการสื่อสารผลงานกับผู้อื่น โดยในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องให้โอกาสที่หลากหลายสำหรับผู้เรียนในการใช้การสนทนา การเขียนและรูปแบบอื่นๆ ของกระบวนการข้อมูลข่าวสาร

4) **ผู้สอนต้องปรับบทบาทตนเอง** โดยแทนที่ผู้สอนจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อเท็จจริง ผู้สอนจะต้องปรับตนเองให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้แนะนำหรือผู้แนะทิศที่กระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานในการเรียนรู้

5) **สร้างความร่วมมือในการเรียน** โดยผู้เรียนจะต้องใช้ความพยายามในการสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องร่วมมือ เชื่อใจและตั้งความหวังสำหรับความสำเร็จของตนเองในระดับสูง

กล่าวโดยสรุปแล้ว แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภายใต้ประสบการณ์ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด โดยในการสอนผู้สอนจะต้องปรับตนเองให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้แนะนำหรือผู้แนะทิศที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการในการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมของผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน โดยผู้สอนต้องพยายามดึงความรู้เดิมของผู้เรียนออกมา ให้เชื่อมโยงกับสิ่งที่สับสนพบเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้ได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง หลังจากนั้นจึงให้โอกาสที่หลากหลายสำหรับผู้เรียน ในการนำเสนอข้อมูลหรือแสดงผลงานของเขาซึ่งจะเป็นองค์ความรู้ที่คงทนและนำไปใช้ในชีวิตได้

วิธีการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

วิธีการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงนั้นมีหลายวิธี ซึ่งหากผู้สอนจะใช้วิธีใดต้องยึดสถานการณ์ สถานที่ และผู้สอนต้องเป็นผู้กำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อจะทำให้บรรลุผลตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ในที่นี้ขอนำเสนอวิธีการจัดการเรียนรู้ 3 วิธี ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง มีขั้นตอนดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการสอนที่ให้โอกาสนักเรียนได้วางโครงงานและดำเนินการให้สำเร็จตามความมุ่งหมายของโครงงานนั้น อาจเป็นโครงงานที่จัดทำเป็นกลุ่มหรือคนเดียวก็ได้ นักเรียนจะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงานนั้นด้วยตนเองโดยลักษณะการสอน คล้อยตามสภาพจริงของสังคมเป็นการทำงานที่เริ่มต้นด้วยปัญหาและดำเนินการแก้ปัญหาโดยลงมือทดลองปฏิบัติจริงโดยมีแนวทางในการศึกษา ดังนี้ (พูลศักดิ์ หอมสมบัติ, 2564)

1) **แนวคิดพื้นฐาน** เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ.1900 เป็นต้นมาการจัดการศึกษากิจกรรมการเรียนการสอน เริ่มมุ่งเน้นการจัดการศึกษากิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติจริงให้มากในทุกขั้นตอน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากนักจิตวิทยาในแนวใหม่ที่มุ่งให้ผู้เรียนสำรวจตนเอง ค้นหาความถนัดและปัญหาที่ตนสนใจ ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเลือกวางแผนการและดำเนินการด้วยตนเอง ชั้นการเรียนและการปฏิบัติ

ดังกล่าวเรียกว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project method) โดยอาศัยหลักปรัชญาของ John Dewey ซึ่งเป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ในที่สุด

การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เป็นการสอนให้นักเรียนได้ประยุกต์สิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วมาแก้ปัญหาในการปฏิบัติตนตามที่ครูมอบหมาย ซึ่งครูส่วนใหญ่มักจะกำหนดงานให้นักเรียนปฏิบัติเหมือนกัน โดยที่นักเรียนไม่มีโอกาสในการเลือกงานตามที่ตนเองสนใจ หรือตรงตามความถนัดของตนเองแต่อย่างใด การจัดการเรียนรู้แบบโครงการครูควรมีบทบาทในการเป็นผู้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวก เป็นที่ปรึกษาในการทำงานให้นักเรียนมีบทบาทในการเลือกงาน วางแผนการทำงาน รับผิดชอบ การทำงานและเป็นผู้ประเมินผลด้วยตนเองได้ ซึ่งจุดประสงค์ของการเรียนรู้แบบโครงการมี ดังนี้

(1) เพื่อกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้แบบโครงการผู้สอนจะให้ผู้เรียนเลือกโครงการด้วยตนเอง แต่ก่อนที่จะเลือกครูจะต้องจัดสถานการณ์ให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นเสียก่อน ผู้เรียนจึงสามารถเลือกโครงการได้ ฉะนั้นการที่นักเรียนเกิดความอยากที่จะทำโครงการใดโครงการหนึ่งแสดงว่านักเรียนมีความสนใจในเรื่องนั้น

(2) เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของกิจกรรมต่างๆในสถานการณ์จริงซึ่งจะช่วยให้เห็นคุณค่าของการทำงานได้ในที่สุด

(3) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเป็นตัวของตัวเองที่สะสมเก็บรวบรวม และหาความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคลที่จะเข้าใจสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม โดยใช้ประสบการณ์ของตนเอง

(5) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรับผิดชอบและมีเสรีภาพในการจัดและการกระทำ

(6) เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างแผนและดำเนินการ ให้บรรลุเป้าหมาย

(7) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(8) เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดและประเมินผลงานของตนเอง

2) แนวทางการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการมีดังนี้

(1) **ขั้นนำเสนอ** เป็นขั้นที่ครูเสนอเหตุการณ์หรือสถานการณ์ให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะวางโครงการในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง

(2) **ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย** เป็นขั้นที่นักเรียนทำการเลือกปัญหาและตั้งจุดมุ่งหมายในการศึกษาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม ทำการเลือกประธาน รองประธานกรรมการ และเลขานุการ

(3) **ขั้นวางแผน** เป็นขั้นที่นักเรียนภายในกลุ่มช่วยกันวางแผนว่าจะดำเนินการอย่างไร จึงจะสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งการวางแผนจะประกอบด้วย

(3.1) ชื่อโครงการ โดยบอกชื่อโครงการที่นักเรียนจะทำ

(3.2) หลักการ โดยบอกเหตุผลที่จะต้องจัดทำโครงการ

(3.3) วัตถุประสงค์ของโครงการ โดยระบุว่า การปฏิบัติงานครั้งนี้จะมีผลดีอย่างไรบ้าง

(3.4) เจ้าของโครงการ โดยระบุชื่อผู้จัดทำโครงการมีใครบ้าง

(3.5) ที่ปรึกษา โดยระบุชื่อผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการทำ

(3.6) สถานที่ปฏิบัติโครงการ โดยระบุว่าใช้สถานที่ใดดำเนินการ

(3.7) วันเวลาในการปฏิบัติงาน โดยระบุว่าใช้เวลาวันเริ่มและเสร็จ

(3.8) งบประมาณในการดำเนินการ โดยระบุว่าใช้งบประมาณเท่าใด แยกเป็นรายการในการใช้จ่ายเรื่องใดบ้าง

(3.9) วิธีการศึกษาค้นคว้า โดยระบุว่า ใช้วิธีหาข้อมูลอย่างไรบ้างในการทำโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

(3.10) เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ โดยระบุว่าใช้วัสดุ อุปกรณ์อะไรบ้าง

(3.11) ผลที่คาดว่าจะได้รับ โดยระบุสิ่งที่คาดว่าจะโครงการที่ทำจะสามารถแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง และจะได้ผลงานการทำโครงการครั้งนี้เป็นอย่างไรบ้าง

4) **ขั้นการดำเนินงาน** เป็นขั้นที่ทำตามโครงการที่วางแผนไว้

5) **ขั้นประเมินผล** เป็นขั้นที่ให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินว่า โครงการนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่และในการทำโครงการนี้ได้ประโยชน์อย่างไรบ้าง

6) **ขั้นติดตามผล** เป็นขั้นตอนการติดตามผลของโครงการต่อไปเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ นับว่าเป็นอีกวิธีหนึ่งที่น่ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้ โดยในการสอนครูจะเป็นผู้กระตุ้นโดยเสนอสถานการณ์ให้นักเรียนเกิดความสนใจแล้วให้ผู้เรียนได้เลือกประเด็นปัญหาที่จะศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะได้คิดวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆตามความสนใจของตนเอง แล้วกำหนดจุดมุ่งหมายในการศึกษา ได้ร่วมกันเป็นกลุ่ม คิดวางแผนทำรายละเอียดโครงการร่วมกัน หลังจากนั้นจึงดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้มีการ

ประเมิน ติดตามผลสำเร็จของงานเป็นระยะ โดยมีผู้สอนคอยเป็นที่ปรึกษาเสนอแนะ จนผู้เรียนพัฒนางานของตนเองไปสู่ความสำเร็จตามจุด มุ่งหมายของโครงการที่กำหนดไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเรียนผู้เรียนจะได้ใช้สมองคิดอยู่ตลอดเวลาในการทำโครงการ ตั้งแต่การวางแผนงาน วิเคราะห์ผลการทำงาน และประเมินปรับปรุงผลงานอยู่เสมอผู้เรียนจะทำงานด้วยความสนุกเมื่อเขาได้ทำงานที่เขาชอบอยากเรียนรู้ และมีความสุขมากขึ้นเมื่อเห็นผลสำเร็จจากโครงการที่สร้างขึ้นด้วยมือของตนเอง

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ โดยมีการตั้งประเด็นปัญหาหรือข้อสมมติฐาน บนพื้นฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างเป็นระบบและตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยมีแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้

1) **แนวคิดพื้นฐาน** การวิเคราะห์หลักฐานข้อมูลต่างๆ เพื่อหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เพื่อให้วิชาประวัติศาสตร์ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นนั้น นักประวัติศาสตร์ต่างยอมรับว่าตนไม่สามารถจะตีความ แปลความหมาย วิเคราะห์ เรียบเรียงเรื่องราวในอดีตของมนุษย์หลายด้าน ให้สมบูรณ์ถูกต้องได้โดยลำพังแต่ต้องพยายามหาข้อเท็จจริงต่างๆ มาจากวิชาการสาขาอื่นๆ เพราะตระหนักดีว่าอดีตหรือเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นและผ่านไปแล้วนั้น อดีตก็ย่อมทิ้งมรดกร่องรอยในรูปแบบต่างๆ หลายประการเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ปรากฏให้เห็นในหลักฐานหลายชนิด เช่น นิทานปรัมปรา ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ความเชื่อ ตำนาน จารึก เอกสารสิ่งพิมพ์หรือตัวเขียน เครื่องมือเครื่องใช้ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น

เมื่อมีหลักฐานหลายชนิด หลายประเภทการที่จะทำความเข้าใจให้ได้ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงนักประวัติศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยความรู้จากผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชามาช่วยพิจารณาวิเคราะห์หลักฐาน เช่น นักโบราณคดี นักมนุษยวิทยา นักสังคมวิทยา นักธรณีวิทยา นักภูมิศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา เป็นต้น ความสมบูรณ์ของการศึกษาประวัติศาสตร์จึงขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของหลักฐานและความสามารถในการนำหลักฐานเหล่านั้นมาใช้ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริและสุชาติ สวัสดิ์ศรี, 2537)

2) **แนวทางการจัดการเรียนรู้** ลาวัลย์ วิทยาอุทตกุล (2547) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การกำหนดประเด็น/ปัญหา/เรื่องที่จะศึกษา โดยผู้เรียนต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะศึกษาอะไร สมัยไหน เพราะเหตุใด กล่าวคือจะต้องมีการตั้งคำถาม การตั้ง

คำถามที่ตีจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบและเหตุผลเช่น “การปฏิรูปประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 มีความสำคัญอย่างไร”

(2) การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงและแนวคิดจากหลักฐานต่างๆ โดยผู้เรียนต้องเก็บรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สนใจศึกษาทั้งหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานชั้นรองที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด

(3) การตรวจสอบเชิงประวัติศาสตร์ โดยนักเรียนต้องมีการตรวจสอบวิเคราะห์ ประเมินคุณค่าและตีความหลักฐาน ซึ่งหมายถึง การตรวจสอบหลักฐานและวิธีการต่างๆ เพื่อประเมินคุณค่าของหลักฐานที่พบว่าน่าเชื่อถือเพียงใด ผู้เรียนต้องแยกประเภทของหลักฐานและทำความเข้าใจหลักฐานแต่ละประเภทโดยใช้หลักการตรวจสอบกว้างๆ ได้แก่ ทำขึ้นเมื่อใด (ช่วงเวลา) ใครเป็นผู้เขียนขึ้น (ผู้สร้าง) เขียนขึ้นทำไม (จุดมุ่งหมายของหลักฐาน) การพิจารณาข้อมูลในหลักฐานความสอดคล้องหรือขัดแย้งหลักฐานอื่นๆ เป็นต้น แล้วจึงเลือกสรรข้อเท็จจริงตามหลักฐานต่างๆ นั้น

(4) การสังเคราะห์/ตีความ การตีความเพื่อตอบปัญหาเป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ (แยกแยะ) การสังเคราะห์ (รวบรวม) ข้อเท็จจริงในอดีตจากหลักฐานต่างๆ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อที่จะอธิบายประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้ซึ่งเป็นขั้นตอนของการตอบปัญหาโดยสามารถอธิบายได้ว่าเกิดอะไร ขึ้นอย่างไรทำไม

(5) การนำเสนอ โดยผู้เรียนจัดระเบียบข้อเท็จจริงต่างๆ แล้วนำเสนอประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ มีความต่อเนื่องและมีความเป็นจริงมากที่สุด การนำเสนอข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้อาจอยู่ในรูปการเขียนหรือการบอกเล่า ต้องอาศัยทักษะทางภาษา ตลอดจนการอ้างอิงหลักฐานอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะทำให้เป็นผลงานประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า

สรุปได้ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์นับว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจนำมาใช้ในการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้ ในการให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมตั้งแต่การกำหนดประเด็นปัญหา/เรื่องที่จะศึกษาด้วยตนเอง หลังจากนั้นจึงได้ลงมือปฏิบัติ การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานต่างๆ ทั้งหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานชั้นรองในสถานที่ต่างๆ ได้มากที่สุดแล้วนำหลักฐานนั้นมาตรวจสอบประเมินคุณค่าว่าน่าเชื่อถือเพียงใดแล้วจึงตีความว่ามีอะไรเกิดขึ้นอย่างไรและทำไม และสุดท้ายผู้เรียนจะนำผลการศึกษานั้นมานำเสนอโดยมีการจัดระเบียบข้อเท็จจริงต่างๆ ให้น่าสนใจมากที่สุด ซึ่งผู้เรียนจะต้องคิดและวางแผนการนำเสนออย่างดีเพื่อให้งานของตนเองมีผู้สนใจชมมากที่สุด และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สนใจศึกษาเรียนรู้

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง

สถานการณ์จำลองเป็นการจำลองสถานการณ์หรือการสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงและให้ผู้เรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น โดยให้มีปฏิริยาโต้ตอบกันซึ่งเป็นวิธีช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดงออกเพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับมากเกินไป ซึ่งมีแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้

1) แนวคิดพื้นฐาน สถานการณ์จำลองสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งแสดงออกภายใต้สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจากการปฏิบัติของผู้เรียนในสถานการณ์จำลองจะสามารถบอกได้ว่า ผู้เรียนได้นำหลักการหรือทฤษฎีต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้วไปใช้ได้แค่ไหนอย่างไร สถานการณ์จำลองเป็นวิธีการให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนโดยที่ประสบการณ์นั้นๆ ไม่อาจมีโดยตรงในขณะที่ศึกษา เช่น การแก้ปัญหาที่ปรากฏในชีวิตจริงในสังคม การสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมาจึงเป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนคิดหาวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้น สถานการณ์จำลองเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบการณ์จริงที่เลือกสรรแล้ว และระดับความยากง่ายเหมาะสมซับซ้อนที่เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน ซึ่งถ้าผู้เรียนฝึกประสบการณ์ในสภาพแท้จริงแล้วจะเสี่ยงภัยอันตรายมาก แต่เมื่อสถานการณ์นั้นถูกจำลองมาผู้เรียนจะสามารถฝึกและมีประสบการณ์ได้โดยไม่มีอันตรายใดๆ (วรารณ ตรีกุลสุชาติ, 2537)

การใช้สถานการณ์จำลองในการเรียนการสอนสามารถตอบได้ว่า สถานการณ์จำลองสามารถสร้างอารมณ์ และสร้างทัศนคติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ สถานการณ์จำลองยังสามารถรวบรวมเอาพฤติกรรมที่จะชี้ความสามารถของผู้เรียน และความจำไว้ด้วยกันคือ ผู้เรียนจะพัฒนาทั้งความจำและชี้ความสามารถ สถานการณ์จำลองจะช่วยให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมได้นานผู้เรียนจะสามารถเลือกสนองต่อสภาพการทางสังคมจากสถานการณ์จำลองได้ สถานการณ์จำลองจะช่วยปรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนให้เข้ากันได้เป็นอย่างดีและเป็นไปตามความต้องการ ช่วยดึงความสนใจของผู้เรียนได้ทั้งในการทำแบบฝึกหัดและแม้แต่การเรียนเนื้อหาหลายอย่าง สถานการณ์จำลองสามารถที่จะชักจูงผู้เรียนให้เข้าสู่พฤติกรรมที่ต้องการได้ (สมบุรณ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา, 2545)

2) แนวทางการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการสร้างสถานการณ์จำลองมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน (สุทิน บุญชูวงษ์, 2550) ดังนี้ คือ

(1) ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ ก่อนสร้างสถานการณ์จำลอง ต้องศึกษาและสำรวจจุดประสงค์ว่าต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องใดบ้าง ศึกษาสถานการณ์ต่างๆ เมื่อได้พิจารณาและได้ศึกษาเป็นอย่างดีแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ว่า สถานการณ์จำลองนั้นจะมีผลต่อการเรียนรู้อย่างไร จะให้ผลเสียอย่างไร สถานการณ์ที่นำมาวิเคราะห์นั้นใกล้เคียงกับความจริงแค่ไหน เพื่อให้สถานการณ์นั้นมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้มากที่สุด

(2) **ขั้นการกำหนดจุดประสงค์** การกำหนดจุดประสงค์นั้นมุ่งให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไร เมื่อผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์แล้ว ผู้เรียนจะเป็นอย่างไร การสร้างสถานการณ์จำลองจึงต้องสร้างให้ตรงกับจุดประสงค์

(3) **ขั้นการเลือกสถานการณ์** สถานการณ์ที่เป็นจริงและสามารถจำลองมาใช้ในการเรียนต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และมีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับการใช้ในชั้นเรียน โดยสถานการณ์จำลองนั้นได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์หาคำตัดสินใจให้เกิดการเรียนรู้และทักษะที่ต้องการและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

(4) **ขั้นการกำหนดโครงสร้างของสถานการณ์จำลอง** การกำหนดโครงสร้างของสถานการณ์จำลองประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 6 อย่าง คือ (4.1) การกำหนดจุดประสงค์ของสถานการณ์จำลอง (4.2) การกำหนดบทบาทของผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคน (4.3) การเตรียมข้อมูล เนื้อหาข่าวสารที่จำเป็น (4.4) การกำหนดสถานที่ต่างๆ ให้เห็นเหมือนจริงในสังคม (4.5) การลำดับขั้นของเหตุการณ์ เวลาและปัญหา (4.6) การสรุปและอภิปราย เมื่อจบสถานการณ์

(5) **ขั้นการสร้างและออกแบบสื่อการเรียนและสร้างกฎเกณฑ์** การสร้างและออกแบบสื่อการเรียน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบกิจกรรม เช่น บัตรคำ รูปภาพ บัตรคำสั่ง เป็นต้น สื่อการเรียนจะสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดในกิจกรรม ควรวางแผนเนื้อหาแต่ละขั้นตอนของการแสดงว่าต้องกำหนดการเล่นตามลำดับเหตุการณ์นั้นๆ อย่างไร

(6) **ขั้นตอนการกำหนดใช้** เมื่อสร้างสถานการณ์เสร็จแล้ว ควรนำสถานการณ์จำลองนั้นไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องด้านวิธีการภาษา ตลอดจนการใช้สื่อและเนื้อหาต่างๆ ว่าควรแก้ไขและปรับปรุงในแง่ใดบ้าง เพื่อให้ได้สถานการณ์จำลองที่สมบูรณ์ เหมาะที่จะนำไปใช้กับนักเรียนแต่ละวัยได้อย่างเหมาะสม

3) **ขั้นตอนการจัดกิจกรรมโดยใช้สถานการณ์จำลอง** ขั้นตอนการจัดกิจกรรมโดยใช้สถานการณ์จำลองมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

(1) **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** เป็นขั้นสร้างความสนใจและทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น วิดิทัศน์ สไลด์ รูปภาพ และเทปบันทึกเสียง และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียน เป็นต้น

(2) **ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (experience)** แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มจัดบทบาทสมมติออกเป็นประธานกลุ่ม ผู้เล่นและผู้สังเกตการณ์ โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนบทบาทกันในแต่ละสถานการณ์จำลอง ศึกษาวิธีการกระทำกิจกรรม กฎ กติกา จัดเตรียมอุปกรณ์จากบัตรกำหนดกิจกรรม และปฏิบัติกิจกรรมในรูปแบบของการแข่งขันโดยยึดวิธีการ กฎ กติกา เวลา และบทบาทที่กำหนดไว้เพื่อหากกลุ่มผู้ชนะ

(3) **ขั้นจำแนกแยกแยะ (Identify)** เป็นขั้นที่นักเรียนได้ผลจากการสังเกตการกระทำกิจกรรมโดยตรงประกอบด้วย การจำแนกแยกแยะและอธิบายปัญหา ทางเลือกในการตัดสินใจ การกระทำการจัดระบบงานกฎเกณฑ์ และการสรุปความคิดรวบยอด

(4) **ขั้นวิเคราะห์ (analyze)** เป็นขั้นที่นักเรียนร่วมกันอภิปรายทั้งชั้น นักเรียนในการวิเคราะห์หาปัญหาทางเลือก ในการตัดสินใจการกระทำการจัดระบบการทำงาน กฎเกณฑ์และความคิดรวบยอดที่ถูกต้องของกระบวนการกิจกรรม สถานการณ์จำลอง

(5) **ขั้นลงความเห็นสรุป (generalize)** เป็นขั้นที่นักเรียนแต่ละคนลงความเห็นสรุปความคิดรวบยอดหลักการหรือวิธีการ ที่ได้จากกิจกรรมสถานการณ์จำลองและนำเอาความคิดรวบยอดหลักการ หรือวิธีการที่ได้รับไปเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสถานการณ์ใหม่ในชีวิตประจำวันโดยนักเรียนเขียนบรรยายความคิดเป็นรายบุคคล

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นอีกวิธีการสอนหนึ่ง ที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้ โดยในการสอนครูต้องพยายามสร้างความสนใจแก่ผู้เรียนในการทำกิจกรรมด้วยวิธีการต่างๆ แล้วให้ผู้เรียนลองปฏิบัติกิจกรรมตามสถานการณ์จำลองที่กำหนดขึ้น ให้ผู้เรียนได้สังเกตการกระทำกิจกรรม จำแนกแยกแยะสิ่งที่ได้วิเคราะห์หาทางเลือกที่ถูกต้อง แล้วสรุปหลักการวิธีการที่ได้ เพื่อนำไปเชื่อมโยง แก้ปัญหาของสถานการณ์ใหม่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะเป็นผลดีแก่ผู้เรียนที่ได้ฝึกคิด ตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ โดยไม่เสี่ยงต่ออันตรายและสามารถหาทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหานั้นไว้ล่วงหน้า เมื่อผู้เรียนไปพบสถานการณ์จริงก็จะแก้ปัญหาได้จากประสบการณ์ที่ได้ฝึกมาจากสถานการณ์จำลองที่เรียนไปแล้ว

บทสรุป

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นแนวคิดในการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงประสบการณ์และการเรียนรู้ไว้ด้วยกัน หรือเป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนกับโลกแห่งความเป็นจริงโดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้โดยใช้วิธีการสืบ สอบ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน ตัดสินใจด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางยุทธศาสตร์ในการคิดอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายที่แสดงความสำเร็จของการทำงาน ซึ่งสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริงได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงในโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีหลายวิธีที่สามารถดำเนินการได้ตามแต่ที่โรงเรียนและครูผู้สอนต้องการใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง ที่ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีการใช้วิธีการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *คู่มือการปฏิบัติงานการขอ อนุญาตจัดตั้งและขยายชั้นเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริและสุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2557). *ปรัชญาประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ทีศนา แชมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พูลศักดิ์ หอมสมบัติ. (2564). *การออกแบบการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน*. อุบลราชธานี : วิทยาการพิมพ์.
- วรารณณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2547). *ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยการุณย์ สำนักรแพทย์*. ศรีนครินทร์วิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สมบุญรณ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. (2545). *การเปรียบเทียบผลการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนหน่วยการเรียนรู้ ทำมาหากินด้วยการสอนแบบใช้สถานการณ์จำลอง*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุทิน บุญชูวงษ์. (2530). *หลักการสอนตรงตามหลักสูตรสภาการศึกษา พ.ศ.2530*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- Newmann,F.M.,Secada, W. G.and Wehlage, G.G. (1995). *A Guide to Authentic Instruction and Assessment : Vision, Standards and Scoring*. Madison. Wisconsin Center for Educational Research.

